

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24.09.1974, sp. zn. 6 Tz 73/74, ECLI:CZ:NS:1974:6.TZ.73.1974.1

Číslo: 25/1975

Právní věta: Trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák. se dopustí veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému jakýkoliv neoprávněný prospěch nesplní povinnosti vyplývající z jeho pravomoci. Přitom se zde rozumí škodou nejen škoda materiální, nýbrž i škoda imateriální, zejména např. poškození práv fyzické nebo právnické osoby. Stejně tak neoprávněným prospěchem se rozumí nejen prospěch majetkový, nýbrž i jakákoliv jiná výhoda, na kterou nemá pachatel nebo jiná zvýhodněná osoba právo. Znak

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 24.09.1974

Spisová značka: 6 Tz 73/74

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 6-7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zneužívání pravomoci veřejného činitele

Předpisy: 140/1961 Sb. § 158 odst. 1 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 25/1975 sb. rozh.

Trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák. se dopustí veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému jakýkoliv neoprávněný prospěch nesplní povinnosti vyplývající z jeho pravomoci. Přitom se zde rozumí škodou nejen škoda materiální, nýbrž i škoda imateriální, zejména např. poškození práv fyzické nebo právnické osoby. Stejně tak neoprávněným prospěchem se rozumí nejen prospěch majetkový, nýbrž i jakákoliv jiná výhoda, na kterou nemá pachatel nebo jiná zvýhodněná osoba právo. Znak " v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch" charakterizuje pohnutku pachatele, takže k dokonání trestního činu postačí, když pachatel, veden touto pohnutkou, nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci veřejného činitele, a není třeba, aby škoda skutečně vznikla anebo aby pachatel skutečně opatřil sobě nebo jinému neoprávněný prospěch.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 24. 9. 1974 sp. zn. [6 Tz 73/74.](#))

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR zrušil Nejvyšší soud ČSR rozsudek okresního soudu v Hodoníně ze dne 5. února 1974 sp. zn. 2 T 283/73, jakož i usnesení krajského soudu v Brně ze dne 21. března 1974 sp. zn. 8 To 112/74 a okresnímu soudu v Hodoníně přikázal, aby věc obviněného J. O. znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obžalobou okresního prokurátora v Hodoníně byl obviněný J. O. stíhán pro trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák., který podle žalobního návrhu měl spáchat tím, že jako ředitel závodu 06.06 n. p. Potravin v Hodoníně, odpovědný za včasné a správné provádění inventarizací, a) po zjištění předběžně vyčísleného manka ve výši 35 369,94 korun k 11. 7. 1972 na prodejně potravin č. 015-06 v Kyjově, kde byla vedoucí M. S., rozhodl dne 12. 7. 1972, že mají být staženy a vyinkasovány všechny pohledávky této prodejny a odeslány složenkou jako tržba prodejny ještě do inventury, a to bez náležitého prověření, přesto, že se již nemohlo jednat o tržbu do inventury, čímž došlo ke zkreslení zjištěné pokladní hotovosti a účetního stavu zásob k 11. 7. 1972 a výsledku inventury o 32,- Kčs, b) po zjištění předběžně vyčísleného manka 19 944,69 Kčs k 23. 4. 1972 na prodejně potravin č. 107-06 v Hodoníně, kde byl vedoucím J. H., rozhodl dne 5. 5. 1972 a dal písemný pokyn účtárně závodu, aby složenka na 17 000,- Kčs odvedených vedoucím prodejny J. H. dne 28. 4. 1972 byla zúčtována jako tržba do inventury dne 25. 4. 1972, čímž byl zkreslen účetní stav zásob a výsledek inventury o 17 000,- Kčs a tím způsobil, že v těchto případech byly zkresleny inventurní výsledky, že nedošlo k náležitému prověření skutečných inventurních výsledků a že zjištěná manka nebyla hlášena podnikovému ředitelství.

Okresní soud v Hodoníně po provedení hlavního líčení rozsudkem ze dne 5. února 1974 sp. zn. 2 T 283/73 učinil skutková zjištění shodně s obžalobou, zjištěné trestné jednání obviněného však na rozdíl od obžaloby posoudil jako trestný čin maření úkolů veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 odst. 1 tr. zák., a podle tohoto zákonného ustanovení odsoudil obviněného k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu dvou roků.

Krajský soud v Brně ve veřejném zasedání po projednání odvolání okresního prokurátora usnesením ze dne 21. března 1974 sp. zn. 8 To 112/74 podle § 257 písm. b) tr. ř. rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušil a trestní stíhání obviněného J. O. podle § 223 odst. 1 tr. ř. zastavil z důvodu § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. a čl. V odst. 2 a čl. VI odst. 1 rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 23.2. 1973.

Proti tomuto usnesení podal generální prokurátor ČSR ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. V ní oběma soudům vytýká, že k závěrům o vině obviněného trestným činem maření úkolů veřejného činitele podle § 159 odst. 1 tr. zák. dospěly na podkladě vadného hodnocení důkazů. Poukazuje na to, že obviněný v obou případech mank zjištěných inventurou vědomě zakreslil výsledky inventura umožnil vedoucím prodejen M. S. a J. H. zakrytí mank a poškodil stát na právu objasnit příslušnými orgány příčiny mank. Věděl přitom od M. S., že nemá pohledávky za dlužníky z prodeje zboží na úvěr a že mu slíbila, že si peníze na úhradu manka opatří od známých. Obviněný jí slíbil, že když si peníze opatří, nebude manko vyšetřováno, ani o něm učiněno hlášení na ředitelství podniku. Obdobně postupoval v případě manka na prodejně vedené J. H., u kterého i bez jeho žádosti učinil opatření, aby na úhradu zjištěného manka mohl odvést částku 17 000,- Kčs jako tržbu ke dni inventury, ačkoliv o tržbu nešlo a peníze byly zaslány za čtyři dny po inventuře. V obou případech obviněný pak zkresleně informoval své náměstky, že obě manka vznikla prodejem zboží na úvěr, že vedoucí prodejen peníze od dlužníků vyinkasují a odvedou podniku. Mocí své funkce ředitele i přes námitky svědka B. v případě manka M. S. prosadil, aby zjištěná vysoká manka byla likvidována a nedošlo k jejich vyšetřování příslušnými orgán. Obhajoba, že jediným cílem jeho jednání bylo, aby podniku byla zajištěna urychleně náhrada škody, nemůže

obviněného vyvinut a je také nerozhodná, neboť provedenými důkazy bylo obviněnému prokázáno, že mu šlo hlavně o to, aby s ohledem na osoby vedoucích prodejen S. a H. nedošlo k vyšetřování příčin vzniku mank bezpečnostními orgány a nadřízenými revizními orgány podniku. Tím obviněný poškodil tyto orgány na jejich právech objasnit skutečné příčiny mank. Oběma vedoucím prodejen pak svým jednáním opatřil neoprávněný prospěch v tom, že nedošlo k řádnému vyšetření příčin vzniku mank a zjištění povahy a rozsahu jejich odpovědnosti za jejich vznik.

Obviněný měl být proto uznán vinným trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Nejvyšší soud České socialistické republiky na podkladě této stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že napadeným usnesením i řízením, které mu předcházelo, byl porušen zákon.

Okresní soud ve výroku rozsudku učinil správná skutková zjištění, která mají oporu ve výsledcích provedeného dokazování. Tímto dokazováním bylo bezpečně zjištěno, že obviněný ve funkci ředitele závodu po nahlášení inventurou zjištěných vysokých mank na prodejnách vedených M. S. a J. H. provedl konkrétní opatření, aby tato manka nebyla předepsaným způsobem podle stanovených kritérií hlášena nadřízenému orgánu a orgánům. SNB, aby tak nedošlo k jejich objasnění řádným vyšetřováním. Svým jednáním vědomě zkreslil inventurní výsledky, neboť umožnil oběma vedoucím prodejen, aby si opatřili chybějící peníze půjčkami od známých a odvedli je podniku. Takto odvedené částky nechal obviněný zahrnout do výsledků inventury jako odvedenou tržbu přesto, že nešlo o tržbu.

Okresní soud však v rozporu se zákonem posoudil zjištěnou trestnou činnost obviněného pouze jako trestný čin maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 odst. 1 tr. zák.

V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně učinil soudu závěr, že obviněnému nebylo prokázáno, že by nesplněním své povinnosti veřejného činitele chtěl způsobit jinému škodu nebo opatřit vedoucím prodejen neoprávněný prospěch, neboť obviněný sledoval pouze rychlou návratnost finančních prostředků na úhradu manka podniku a oba vedoucí prodejny kárně postihl, což by neučinil, kdyby jim chtěl neoprávněný prospěch zajistit. O zamýšleném postupu se radil s nadřízeným ředitelem Š. a svými náměstky. Nedbalost obviněného spatřoval v tom, že zkreslením inventurních výsledků podstatně ztížil splnění důležitého úkolu, totiž zahájení trestního stíhání proti M. S. a J. H.

Tyto závěry jsou však v rozporu s výsledky provedeného dokazování a se zákonem.

Trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák. se dopustí veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatří jinému neoprávněný prospěch nesplní svoji povinnost. Pod pojmem „úmyslně způsobí jinému škodu“ nelze spatřovat jen způsobení materiální škody, ale i škody nemateriální, zejména poškození práv fyzické nebo právnické osoby. Stejně tak pod pojmem „opatří jinému neoprávněný prospěch“ nejde jen o opatření majetkového prospěchu, ale o opatření jakéhokoliv neoprávněného zvýhodnění jiného, na které nemá právo. Z uvedeného ustanovení dále plyne, že tento trestný čin je dokonán, jestliže veřejný činitel nesplní svou povinnost v úmyslu způsobit jinému škodu nebo neoprávněně zvýhodnit jiného, a nezávisí na tom, zda jiný takovým jednáním veřejného činitele byl skutečně poškozen nebo získal neoprávněný prospěch. Stačí tedy, jestliže veřejný činitel nesplní svou povinnost jsa veden uvedenou pohnutkou.

Obviněný J. O. jako ředitel závodu n. p. Potravin 06, Hodonín, v době spáchání žalovaného trestného

činu byl veřejným činitelem ve smyslu § 89 odst. 8 tr. zák., neboť mu byla svěřena rozhodovací pravomoc a odpovědnost na svěřeném úseku socialistického obchodu.

Na úseku ochrany majetku v socialistickém vlastnictví, jehož hodnoty byly státem svěřeny jím řízenému závodu, mu byla mimo jiné úkoly uložena povinnost zajistit řádné provádění inventarizací hospodářských prostředků. Podle vyhlášky federálního ministerstva financí ČSSR ze dne 15. 12. 1971 číslo 155/1971 Sb. odpovídal za včasné a správné provádění inventarizací hospodářských prostředků (§ 3 cit. vyhlášky). Inventarizacemi hospodářských prostředků ve smyslu citované vyhlášky se má zjišťovat, jaký je stav těchto prostředků, zda je zajištěna jejich ochrana, zda jsou řádné udržovány a zda zápisy o nich jsou pravdivé (§ 1 odst. 2 cit. vyhlášky). Postup při inventarizacích musí být organizován tak, aby se zajistilo úplné a správné zjištění skutečných stavů hospodářských výsledků (§ 13 odst. 1 cit. vyhlášky). Organizačním řádem závodu o působnosti ředitele závodu bylo obviněnému uloženo náležité prověření inventurních výsledků a příkazem ředitele podnikového ředitelství n. p. Potravinářský závod Brno mu byla uložena jako vedoucímu pracovníkovi povinnost, aby ve všech případech mank ve výši nad 5000,- Kčs a v případech, ve kterých manka sice nedosáhla 5000,- Kčs, avšak vzniklo podezření, že byla způsobena rozkrádáním majetku v socialistickém vlastnictví, byla podávána podnikovému ředitelství písemná hlášení a současně podávána hlášení i dalším orgánům povolaným k objasňování příčin vzniku mank. Tato povinnost podle uvedených předpisů byla obviněnému dobře známa z přípisu ředitele M. Š. ze dne 20. března 1972 a byl o ní instruován na poradách vedoucích pracovníků na ředitelství podniku. V tomto přípisu bylo kritizováno, že v hlášení mank nad 5000,- Kčs se vyskytují výraznější nedostatky a bylo uloženo, aby o výsledcích kontrolních akcí na prodejnách byla vypracována a předkládána hlášení o všech případech vzniklých mank nad 5000,- korun a u případů, kde je podezření z trestné činnosti bez ohledu na výši, jakož i případů vloupání do prodejen. Bylo zdůrazněno, že tato hlášení mají být zpracována podle stanovených kritérií po posuzování příčin mank a zasílána oddělení kontroly podnikového ředitelství do 30 dnů od provedení inventarizace. Měsíční hlášení o výsledcích kontrolních akcí v prodejnách měla být zaměřena nejen na dosažené výsledky, rozbor příčin, ale zejména na přijatá opatření ke zlepšení stavu hospodaření a zajištění hospodaření se svěřenými hodnotami z majetku v socialistickém vlastnictví.

Obviněný namísto aby zajistil podání písemných hlášení o vzniku mank příslušným orgánům se rozhodl, že inventurní výsledky budou zkresleny tím, že umožní vedoucím prodejen, aby dodatečně odvedli vysoké peněžité částky na úhradu mank tak, aby jejich výše poklesla pod 5000,- Kčs, že tyto odvedené částky budou vykázány jako odvedené tržby ke dni inventury. U M. S. tak učinil na její žádost, u J. H. dokonce bez jeho žádosti.

V obou případech tak obviněný úmyslně nesplnil povinnosti podat podle stanovených předpisů písemné hlášení o zjištěných mankách na podnikové ředitelství a bezpečnostním orgánům a učinil opatření, aby výsledky inventur byly zkresleny a aby se o těchto mankách příslušné orgány nedozvěděly, aby proti oběma vedoucím prodejen nebylo prováděno vyšetřování bezpečnostními orgány k objasnění příčin vzniku mank a povahy i rozsahu odpovědnosti těchto vedoucích prodejen za jejich vznik. Tímto jednáním poškodil závažným způsobem právo orgánů zákonem pověřených k vyšetřování příčin vzniku mank a znemožnil tak těmto orgánům, aby vyvodili z výsledků vyšetřování proti osobám, které manko zavinily, nejen kádrové, ale popř. i trestněprávní důsledky.

Obviněný současně tímto jednáním vědomě opatřil M. S. a J. H. neoprávněný prospěch záležející v tom, že nebyl proti nim jako hmotně odvodným pracovníků zavedena příslušná šetření, čímž je značně zvýhodnil. Na tom nic nemění skutečnost, že proti jmenovaným vyvodil mírné kárné důsledky, které ostatně u J. H., který byl ponechán v téže funkci, nevedly k žádnému výsledku, neboť za 4 měsíce po kontrolní inventuře bylo u něho zjištěno ještě vyšší manko. Jak plyne z výpovědi svědky M. S. a svědků S. B., F. P., J. D., šlo obviněnému hlavně o to, aby zjištěná manka nebyla vyšetřována bezpečnostními orgány.

Obviněný tak zjištěným jednáním naplnil znaky trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák.